

مدیریت آموزش و پرورش ناحیه سه کرمانشاه
کارشناسی تکنولوژی و گروه های آموزشی
گروه آموزشی زبان و ادبیات فارسی دوره اول متوسطه
فارسی پایه نهم

درس هشتم (همزیستی با مام میهن) ، شعرخوانی (دوراندیشی)

مدرسین: لیلا پورولی ، سحر یوسفی و پرینا عزیزی
با نظارت علمی سرگروه آموزشی ، آقای ولی کیانی پور

سال تحصیلی:

۱۴۰۰ – ۱۴۰۱

آب و خاک، که زاد و بودشان و ریشه وجودشان در خاک لبجاست، یکسان اند و هیچ رنگ و نژاد و لجه و گویش و زبانی به دیده این مادر، بر آن دیگری برتری ندارد.

اگر به گلستانی درآید، نمونه این کونکونی و یگانگی را به چشم می بیند و به عقل درمی یابد که به قد و قامت و رنگ و رخسار، اگرچه بسیارند؛ اما رنگ و ریشه همه در یک خاک نهاده شده است و از یک آبشخور، مایه دور و سیراب می شوند. گلستان، مام میهن و گاهواره گل های رنگین است و خاها و گل ها، فرزندان این مادرند.

ایران ما با همه فراخای فرهگی و گسترگی جغرافیایی و کوناکونی گویش ها و رنگارنگی لجه ها، به گلستانی می ماند که در دل و دامن خود، عزیزگانی را بی توجه به رنگ و چهره، نوا و ناله می پروراند و شیره جان خویش در کامشان می دارد.

این سده و داد مادر - فرزندی و جان فشانی یکی برای دیگری، دوسویه است. اگر فرزند را ناخوشی و گزندی روی نماید، مادر بی خویش و ناخوش و ناآرام است و هرگاه مادر را اندوه و آسیمی فراگیرد، فرزندان نیز آرام و قرار ندارند و بی شکیب و به جان می کوشند تا آرام جای خانه را به آرامش بازآورند و خفاش خیابان را از مهر رخ مادر، دور بدارند.

در طول تاریخ، بارها دیده ایم که هرگاه دشمنان و بدخواهان، دست ستم به سوی این مهرآشیان وطن دراز کرده اند، همه فرزندان، از همه سوی ایران به هر رنگ و نشان، هم صدا فریاد برآورده اند و مشت ها را کره کرده اند و پشت به پشت هم بریگانه تاخته اند! در دوران هشت ساله دفاع مقدس، ایرانیان همه برای وطن، تن را سپر کرده اند.

مسلمان، مسیحی، زردشتی و دیگران از چهار سوی ایران چون آذری، بلوچ، ترک، عرب،

همزیستی با مام میهن

لحن میهنی، گونه ای از لحن خوانش متن است که در آن، خواننده می کوشد با شور و حرارتی برانگیزاننده، غیرت ملی و حسن همدلی را بیدار سازد و با بهره گیری از عاطفه و حسن و حال مناسب، شنونده را به احترام و دوستی میهن، فراخواند.

مادران، دل به مهر فرزندان، گرم و پنده می دارند و فرزندان در پرتو کرم و کوارای مادر، جان می گیرند و می پرورند و می بالند. این دو را پیوندها و آوندهایی به سرچشمه های یکتایی می رساند و خوشی و ناخوشی یکی را به دیگری پیوند می زند.

مادر، گرامی کوهری است که در کارگاه آفرینش خدای مهربان، همتایی ندارد. از این روست که هر چیز گرانیای را اگر بخواهند از راه همانندی، بزرگ بشمارند و عزیز بدارند، به مام یا مادر مانند می کنند.

ترکیب «مام میهن» را شنیده اید؛ از همان دست ترکیب های زبانی است که میهن را در پرورندگی و همزیستی به مام یا مادر همانند و هم نشین کرده است. از این دید، میهن، با همه هم پیوندان و باشندگانیش، مادرانه رفتار می کند. در چشم میهن، همه فرزندان این

استوار به بلندای اراده پلادین ایرانیان پدید می‌آورد و میمن را در آوردگاهها، از کنند دشمنان و اهرمن خیانی‌رساند.

به هر روی، ایران از آن همه ایرانیان است؛ همه اینان که در خاکش بزرگ شده‌اند و از آتش نوشیده‌اند و در هواش پرورده‌اند؛ با آرمش آن آرمیده‌اند و در آشوبش بی‌قراری کرده‌اند؛ در صحنه‌های رزمش، دلاوران، پیکار کرده‌اند و در جشن‌هایش، صف‌های میلیونی بستانند و دشمنان را انگشت به دهان گذاشته‌اند.

امروز همین حس مشترک، هنجوشی و هم‌کوشی، همزیستی ما را معنا می‌بخشد. به همین سبب است که ملت ایران، یک‌صدا چونان شیر می‌غرند و مانند فردوسی ندای واحدی برمی‌آورند که:

ندانی که ایران تفت من است؟	جهان سر به سر، زردست من است؟
همه یکدلانند، یزدان شناس	به نیکی ندارند از بد، حراس
دریغ است ایران که ویران شود	کنام پنهان و شیران شود
چو ایران نباشد، تن من مباد	در این بوم و بر، زنده یک تن مباد
همه سر به سر، تن به کشتن دیم	از آن به که کشور، به دشمن دیم

فریدون اکبری شیلدره

فارس، کرد، کیلک، لر، مازندرانی و... ایستاده‌اند و فریاد برآورده‌اند:

همی خواهم از کردگار جهان	شنانده آشکار و نهان
که باشد ز هر بد، گمخواران	همه نیک نامی بود یاران

(شاهنامه، فردوسی)

یکی از جلوه‌های مهربانی و همدلی را در رفتار شوق‌انگیز حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر نظام اسلامی، با خانواده شهید اقلیت‌های مذهبی می‌بینیم؛ ایشان در دیدار با وابستگان شهیدای مسیحی می‌فرمایند:

« ما در ایران، عرب ایرانی داریم، ترک ایرانی داریم، فارس ایرانی داریم، کرد ایرانی داریم، آشوری ایرانی داریم، ارمنی ایرانی داریم و... همه ایرانی هستیم.... ایرانی بودن، اصل است. جمهوری اسلامی، مال همه است... یعنی شهروندان، آن کسانی که در زیر پرچم جمهوری اسلامی هستند، اینها با هم فرقی نمی‌کنند...»*

این همزیستی و همدلی اقوام ایرانی، پشتوانه‌ای بسیار سگلوهمند برای وطن است و سدی

* نقل از کتاب «مسیح در شب قدر» بخشی از روایت حضور مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، در منازل شهدای ارمنی و آشوری از سال ۱۳۶۳ تا ۱۳۸۹، صص ۳۵۷ و ۳۵۸.

« هم زیستی با مام میهن »

معنی لغات مهم

یزدان شناس: خدانشناس

کردگار: آفریدگار

نهان: پنهان

هراس: ترس

دریغ: افسوس

کنام: جایگاه، آشیانه

بوم و بر: سرزمین

مام: مادر

آوند: پیمادروند

گوهر: سنگ قیمتی

همتا: مثل و مانند

گران مایه: ارزشمند، گرامی

باشندگان: حاضران

آبشخور: سرچشمه

مایه ور: ارزشمند

فراخنا: گستردگی

کام: دهان

دوسویه: دو طرفه

بی شکیب: بی قرار، ناصبور

خوی: خصلت، ویژگی

همی خواهم: می خواهم

آوردگاه: محل نبرد

اهرمن: اهریمن

رزم: نبرد

پیکار: جنگ

به: بهتر

همزیستی با مام میهن (نکات درس هشتم)

لحن میهنی، گونه ای از لحن خوانش متن است که در آن خواننده می کوشد با شور و حرارتی برانگیزاننده، غیرت ملی و حس همدلی را بیدار سازد و با بهره گیری از عاطفه و حس و حال مناسب، شنونده را به احترام و دوستی میهن فراخواند. مام میهن: تشبیه است. میهن به مادر مثل و مانند شده است.

مادر گرامی گوهری است (تشبیه) که در کارگاه آفرینش (تشبیه) خدای مهربان، همتایی ندارد. مادر، گرامی گوهری است: تشبیه - مادر به گوهر تشبیه شده به لحاظ ارزشمندی و آفرینش به کارگاهی مثل و مانند شده است.

هیچ رنگ و نژاد و لهجه و گویش و زبانی به دیده این مادر، بر آن دیگری برتری ندارد. = مراعات نظیر (تناسب)

گلستان، مام میهن (تشبیه) و گاهواره گل های رنگین (تشبیه است).

دل گرم داشتن به کسی یا چیزی: کنایه از امید داشتن به آن

جان گرفتن: کنایه از نیرو گرفتن - قوت گرفتن

مشت ها را گره کردن: کنایه از متحد شدن

تن را سپر کردن: کنایه از فدا کردن جان

چشم میهن: تشخیص (جان بخشی)

ریشه وجود: تشبیه؛ وجود به ریشه مثل و مانند شده است.

انگشت به دهان گذاشتن: کنایه از تعجب کردن

ابیات

همی خواهم از کردگار جهان شناسنده ی آشکار و نهان
معنی: از خداوند آفریدگار جهان که از همه چیز آگاه است ، می خواهم ...

آرایه : تضاد: آشکار و نهان

که باشد ز هر بد ، نگهدارتان همه نیک نامی بُود یارتان
معنی: که شما را از تمام بدی ها حفظ کند و نامتان به نیکی باقی بماند.

آرایه : تضاد: بد و نیک

ندانی که ایران ، نشستِ من است جهان سربه سر ، زیر دستِ من است
آیا نمی دانی که ایران ، وطن و خاستگاه من است و تمام دنیا تحت اختیار من می باشد؟
نشستِ من : جایگاه نشستن ، مسکن / سربه سر: همه / (مفهوم بیت : من از همه قوی تر هستم)

ابیات

همه یکدلانند یزدان شناس به نیکی ندارند از بد ، هراس

معنی: همه ایرانیان با یکدیگر متحد و انسان های خداشناسی هستند و در انجام کارهای نیک ، از انسان های بدکار ، ترسی ندارند .

دریغ است ایران که ویران شود گنم پلنگان و شیران شود

معنی: حیف است که ایران به ویرانه تبدیل گردد و لانه ی حیوانات وحشی درنده گردد.

آرایه: تناسب (کنام، پلنگان و شیران) / جناس : ایران و ویران / واج آرای: در حرف «ن»

چو ایران نباشد ، تن من مباد در این بوم و بر ، زنده یک تن مباد

معنی: اگر قرار است که ایران نابود شود، از خدا می‌خواهم که من هم نیست و نابود شوم و هیچ کس دیگری در این سرزمین، زنده نباشد.

آرایه : واج آرای حرف «ن» / تن و من : جناس / * نکته دستوری : چو (= اگر) : حرف ربط / مباد : فعل دعایی است /

زنده : مسند /

همه سرب به سر ، تن به کشتن دهیم از آن به که کشور ، به دشمن دهیم

معنی: اگر همه ی ما (ایرانیان) خودمان را به کشتن بدهیم ، بهتر از آن است که کشور خود را به دست بیگانگان بدهیم.

/ سرب به سر: همه / به: بهتر (واژه ی مخفف) و از نظر دستوری (صفت برتر یا تفضیلی)

خود ارزیابی

- ۱- چرا میهن را به مادر تشبیه می کنند؟
به خاطر اینکه میهن مانند مادر گرمی است و ما را در دامن خود پرورش می دهد.
- ۲- به نظر شما منظور از دوسویه بودن رابطه مادر و فرزند چیست؟
مقصود این است که میهن و فرزند نسبت به یکدیگر، جانفشانی، مهر و وظایفی متقابل و دوسویه دارند.
- ۳- در یک جامعه همدل چه ویژگی هایی وجود دارد؟
همه افراد آن جامعه با هر نژاد و زبان و فرهنگی خود را متحد و یکدل می دانند و برای یکپارچگی شان با احترام و علاقه می کوشند.

دانش ادبی (تضاد)

به بیت های زیر توجه کنید.

شناسنده آشکار و نهان
همه نیک نامی بود یارتان

همی خواهم از کردگار جهان
که باشد ز هر بد نگه دارتان

خوشی و ناخوشی یکی را به دیگری پیوند می دهد.

ستد و داد مادر- فرزندی و جان فشانی یکی برای دیگری دوسویه است.

در بیت ها و عبارت های بالا به ترتیب کلمه های «آشکار و نهان»، «بد و نیک»، «خوشی و ناخوشی» «ستد و داد» به کار رفته است. این کلمه ها «متضاد» هستند. تضاد یک عنصر معنایی است و نوع رابطه ی کلمه از این دید، رابطه ی معنوی خوانده می شود. وقتی در متن یا شعر دو کلمه از نظر معنا باهم مخالف باشند، به اصطلاح می گوئیم تضاد دارند. تضاد سبب گسترش معنا و جذابیت فضای معنایی سخن می شود.

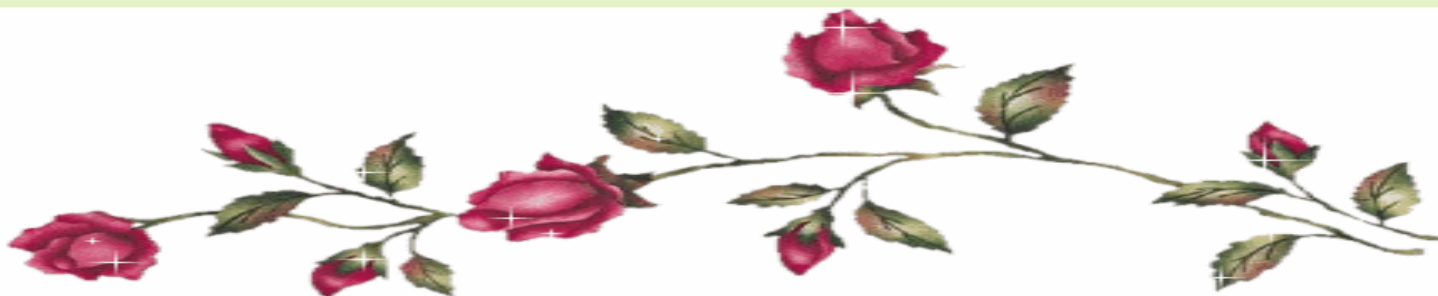

تمرین

دانش آموزان عزیز بیت های زیر را از نظر تضاد معنایی واژه ها بررسی کنید.

توانا بود هر که دانا بود	زدانش دل پیر برنا بود
چون ز کم و بیش فلک درگذشت	کار نظامی ز فلک برگذشت
بامدادی که تفاوت نکند لیل و نهار	خوش بود دامن صحرا و تماشای بهار
در زندگی مطالعه دل غنیمت است	خواهی بخوان خواه مخوان ما نوشته ایم

نوشتن

۱- ده واژه مهم املائی متن درس را بیابید و بنویسید.

آبشخور - مایه ور - گاهواره - فراخانی - عزیزکانی - اقلیت های مذهبی - آوردگاه - صحنه های رزمی - حسّ مشترک - یزدان شناس و...

۲- در گروه های اسمی مشخص شده، هسته، وابسته و نوع آنها را بنویسید.

الف) فرزندان در پرتو گرم و گوارای مادر، جان می گیرند.

الف) پرتو : هسته، گرم: وابستهٔ پسین (صفت بیانی)، و : واو عطف، گوارا : وابستهٔ پسین (صفت بیانی)، مادر: وابسته پسین (مضاف الیه)

ب) در همین دوران دفاع مقدس، ایرانیان همه برای وطن، تن را سپر کرده اند.

ب) همین : وابسته پیشین (صفت اشاره)، دوران: هسته، دفاع : وابسته پسین (مضاف الیه)، مقدس : وابستهٔ پسین (صفت بیانی)

۳. پیام عبارت زیر را بنویسید.

«ایران ما به گلستانی می ماند که در دل و دامن خود، عزیزکانی را می پروراند و شیرهجان خویش در کامشان می دارد».

یعنی وطن مثل مادری به یک نگاه به همه فرزندان خود نعمت و آرامش می بخشد و پرورش می دهد.

۴- جمله و بیت های زیر را از نظر رابطه تضاد معنایی واژه ها بررسی کنید و نتیجه را بنویسید.
تا کی آخر چوب نفشه، سر غفلت در پیش حیف باشد که تو در خوابی و نرگس بیدار (سعدی)
دو واژه «خواب و بیدار» متضاد هستند و بنفشه و نرگس به جهت غافل و آگاه بودن تضاد معنایی دارند.
گر تکبر می کنی، با خواجهگان سفله کن ور تواضع می کنی با مردم درویش کن (شمس الدین محمد جوینی)

دو واژه «تکبر و تواضع» متضاد هستند و خواجهگان و مردم درویش تضاد معنایی دارند.
به نزد مهان و به نزد کهان به آزار موری، نیرزد جهان (فردوسی)
دو واژه «مهان و کهان» متضاد هستند.
با آرامش آن آرمیده اند و در آشوبش بی قراری کرده اند.
دو واژه «آرامش و آشوب» متضاد هستند و آرمیده اند و بی قراری کرده اند، تضاد معنایی دارند.

۱
 کودکی از جلا آزادگان
 پای چو در راه نهاد آن پسر
 پایش از آن پویه درآمد ز دست
 شد نفس آن دو سه همسال او
 ۵ آن که و را دوست ترین بود گفت:
 تا نشود راز چو روز آشکار
 عاقبت اندیش ترین کودکی
 گفت: «همانا که در این همرحان
 چون که مرا زین همه دشمن نهند
 ۱۰ ز می پدرش رفت و خبردار کرد
 حرکه در او جوهر دانایی است
 دشمن دانا که غم جان بود

رفت برون با دو سه همزادگان
 پویه حمی کرد و درآمد به سر
 مصر دل و خمره پشتش کلفت
 تنگ تر از حادثه حال او
 «در بن چایش نباید نفست
 تا نشویم از پدرش شرمسار»
 دشمن او بود از ایشان یکی
 صورت این حال نماند نمان
 شمت این واقعه بر من نهند»
 تا پدرش چاره آن کار کرد
 بر همه چیزش توانایی است
 بهتر از آن دوست که نادان بود

مخزن الاسرار، نظامی گنجینه ای

شعرخوانی «دوراندیشی»

بیت ۱: کودکی از جمله آزادگان رفت برون با دو سه همزادگان

همزادگان: هم سن و سال

بیت ۲: پای چون در راه نهاد آن پسر پویه همی کرد و درآمد به سر

آرایه ادبی: پسر و سر: جناس / پای در راه نهادن: کنایه از حرکت کردن / به سر در آمدن: کنایه از افتادن

بیت ۳: پایش از آن پویه در آمد ز دست مهر دل و مهره ی پشتش شکست

پویه: دویدن و تکاپو

بیت ۴: شد نفس آن دو سه هم سال او تنگ تر از حادثه ی حال او

بیت ۵: آن که ورا دوست ترین بود گفت در بن چاهیش بیاید نهفت

نهفتن: پنهان کردن

بیت ۶: تا نشود راز چو روز آشکار تا نشویم از پدرش شرمسار

شرمسار: شرمنده

بیت ۷: عاقبت اندیش ترین کودک دشمن او بود از ایشان یکی

بیت ۸: گفت: «همانا که درین همراهان صورت این حال نماند نهان»

همراهان: مخفف همراهان و درین: مخفف در این است. نهان: پنهان

بیت ۹: چون که مرا زین همه دشمن نهند تهمت این واقعه بر من نهند

نکته: زین: مخفف از این

بیت ۱۰: زی پدرش رفت و خبردار کرد تا پدرش چاره آن کار کرد

زی: به سوی

بیت ۱۱: هر که در او جوهر دانایی است بر همه چیزش توانایی است

جوهر: گوهر

بیت ۱۲: دشمن دانا که غم جان بود بهتر از آن دوست که نادان بود

تاریخ ادبیات

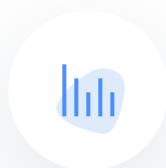
حکیم نظامی: از بزرگ ترین شاعران داستان سُرّای ایران است که در قرن ششم هجری می زیست. مخزن الأسرار یکی از پنج منظومه نظامی است. این مجموعه به خمسه یا پنج گنج نظامی شهرت یافته است و عبارتند از: مخزن الأسرار، لیلی و مجنون، خسرو و شیرین، هفت پیکر و اسکندرنامه.

نگاه خدا یاورتان

اپلیکیشن درسی همیار

برنامه رایگان درسی همیار

تمام پایه ها

جواب کتاب ، تدریس و نمونه سوال

همیشه رایگان

برنامه همیار کاملا رایگان میباشد